

Instytut Rozwoju Gospodarczego

**SZKOŁA GŁÓWNA HANDLOWA
W WARSZAWIE**

Sławomir Dudek

**KONDYCJA GOSPODARSTW DOMOWYCH
III KWARTAŁ 2015**

ISSN 2392-3768

Badanie okresowe nr 92

BADANIA KONIUNKTURY GOSPODARCZEJ INSTYTUTU ROZWOJU GOSPODARCZEGO SGH

Rada Programowa:

Elżbieta Adamowicz (przewodnicząca), Joanna Klimkowska (sekretarz)

Marco Malgarini, Gernot Nerb, Ataman Ozyildirim, Janusz Stacewicz, István János Tóth

Komitet Redakcyjny i adres Redakcji:

Konrad Walczyk (redaktor naczelny)

Sławomir Dudek

Alina Gołębiowska

ul. Rakowiecka 22, 02-521 Warszawa

<http://www.sgh.waw.pl/irg/>

Wydawnictwo:

Szkoła Główna Handlowa w Warszawie

al. Niepodległości 162, 02-554 Warszawa

Wersja elektroniczna czasopisma jest wersją pierwotną

Publikacja została zrecenzowana zgodnie z wytycznymi MNiSW

©Copyright by Szkoła Główna Handlowa w Warszawie, Warszawa 2015

Wszelkie prawa zastrzeżone. All rights reserved.

ISSN 2392-3768

Nr rej. PR 18398

Prenumerata:

Informacje dotyczące zamówień na prenumeratę pliku pdf znajdują się na stronie

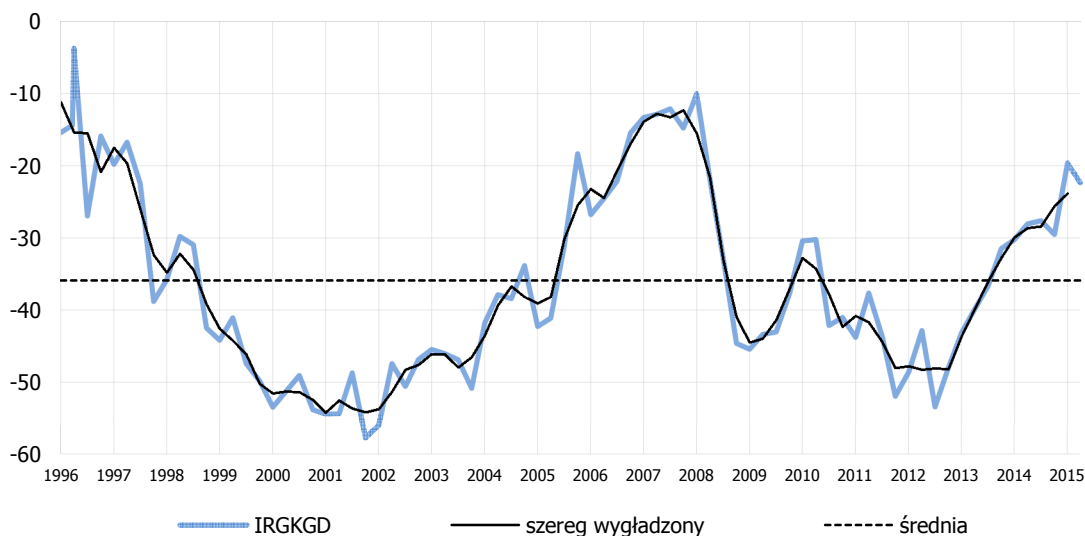
<http://www.sgh.waw.pl/instytuty/irg/warunki-prenumeraty/>

SPIS TREŚCI

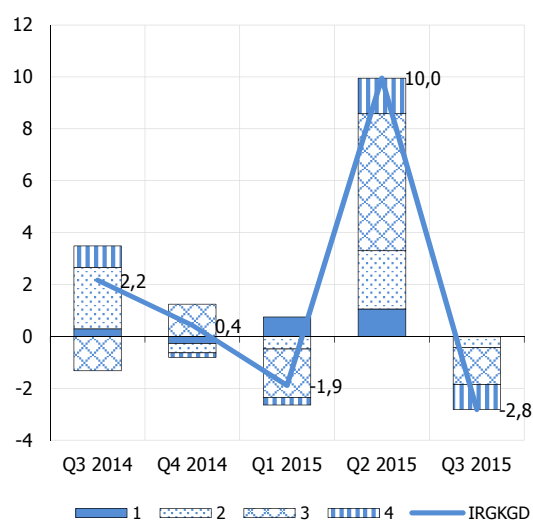
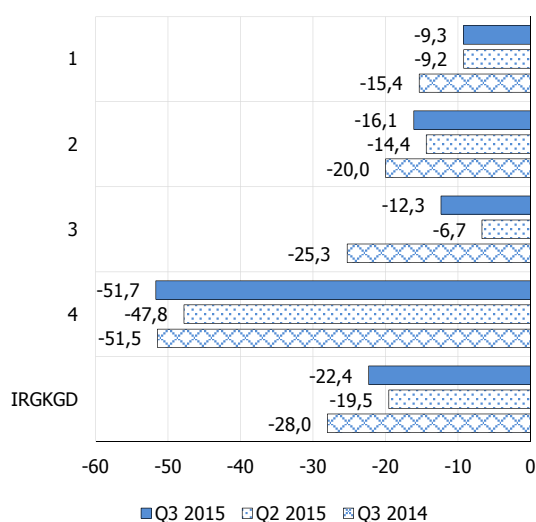
WSKAŹNIK KONDYCJI GOSPODARSTW DOMOWYCH IRG SGH	4
SYNTEZA WYNIKÓW.....	5
SZCZEGÓŁOWE WYNIKI BADANIA.....	9
1. Zmiana sytuacji finansowej gospodarstw domowych – diagnoza	9
2. Zmiana sytuacji finansowej gospodarstw domowych – prognoza.....	10
3. Ogólna sytuacja ekonomiczna Polski – diagnoza.....	11
4. Ogólna sytuacja ekonomiczna Polski – prognoza	12
5. Koszty utrzymania – diagnoza.....	13
6. Zmiany cen – prognoza.....	14
7. Bezrobocie w kraju – prognoza	15
8. Zakupy dóbr trwałego użytku – diagnoza.....	16
9. Zakupy dóbr trwałego użytku – prognoza	17
10. Oszczędności – diagnoza	18
11. Oszczędności – prognoza.....	19
12. Obecna kondycja finansowa gospodarstw domowych.....	20
13. Stopa oszczędności	21
14. Zakup samochodu - prognoza	22
15. Zakup domu lub mieszkania - prognoza	23
16. Remont domu lub mieszkania - prognoza.....	24
17. Pytanie specjalne: obawy przed kryzysem.....	25
STRUKTURA PRÓBY WEDŁUG CECH RESPONDENTÓW	26
METODOLOGIA I ORGANIZACJA BADANIA	27
ANEKS. Wzór ankiety	29

WSKAŹNIK KONDYCJI GOSPODARSTW DOMOWYCH IRG SGH

Średnia arytmetyczna z sald: oceny przyszłej sytuacji finansowej (pyt. 2), oceny przyszłej ogólnej sytuacji ekonomicznej (pyt. 4), oczekiwanej zmiany poziomu bezrobocia (pyt. 7) ze znakiem ujemnym, oceny przyszłej skłonności do oszczędzania (pyt. 11).

salda składowe	Q2 2014	Q3 2014	Q4 2014	Q1 2015	Q2 2015	Q3 2015
1. zmiana sytuacji finansowej - prognoza	-16,5	-15,4	-16,5	-13,5	-9,2	-9,3
2. ogólna sytuacja ekonomiczna Polski - prognoza	-29,4	-20,0	-21,4	-23,4	-14,4	-16,1
3. bezrobocie w kraju - prognoza	20,0	25,3	20,4	27,8	6,7	12,3
4. oszczędności - prognoza	-54,8	-51,5	-52,1	-53,3	-47,8	-51,7
IRGKGD (1+2-3+4)/4	-30,2	-28,0	-27,6	-29,5	-19,5	-22,4

SYNTEZA WYNIKÓW

W lipcu 2015 r. nastroje polskich gospodarstw domowych nieco się pogorszyły, po znaczącym wzroście w poprzednim kwartale. Wskaźnik kondycji gospodarstw domowych IRG SGH (IRGKGD) zmniejszył o 2,8 pkt. (po poprawie w Q2 2015 r. o 10 pkt.). Pogorszyły się wszystkie cztery składowe wskaźniki. W największym stopniu do zmniejszenia nastrojów przyczyniły się obawy przed bezrobociem i prognoza zdolności do oszczędzania.

Oceniając wyniki obecnego kwartału należy mieć jednak na uwadze, że w poprzednim badaniu mieliśmy do czynienia ze skokowym, znaczącym wzrostem wartości wskaźnika IRGKGD, aż o 10 pkt. Obserwowany obecnie spadek jest dużo mniejszy i może być efektem wysokiej bazy w poprzednim badaniu. Wartość wskaźnika wygładzonego (oczyszczonego z wahań sezonowych) nadal ukazuje wyraźny trend wzrostowy, co zapowiada dodatnią dynamikę konsumpcji w kolejnych kwartałach.

Oceny odnoszące się do **przyszłej sytuacji finansowej** gospodarstwa domowego (w nadchodzących 12 miesiącach) pozostały na poziomie zbliżonym do poprzedniego badania. Oceny bieżącej sytuacji uległy pogorszeniu, choć jest to korekta po bardzo wysokiej poprawie w poprzednim badaniu. Saldo jest wciąż wyższe niż w I kwartale br. Wskaźniki wygładzone nadal ukazują wyraźną tendencję wzrostową ocen sytuacji finansowej.

W przypadku **ocen bieżącej oraz przyszłej sytuacji gospodarczej** nadal utrzymuje się wyraźna tendencja wzrostowa wskaźników oczyszczonych z wahań krótkookresowych. Wskaźnik surowy odnoszący się do bieżącej sytuacji uległ poprawie o ok. 1 pkt., a prognostyczny zmniejszył się jedynie o ok. 1,7 pkt. mimo dość dużych wzrostów zanotowanych przed kwartałem (o 9-10 pkt.).

W bieżącym badaniu mieliśmy do czynienia z zahamowaniem spadków w zakresie **oceny kosztów utrzymania i przyszłej inflacji**, choć wskaźniki wygładzone nadal są w trendzie spadkowym. Saldo odnoszące się do pytania o bieżące koszty utrzymania zwiększyło się o ok. 6 pkt., a saldo oczekiwań inflacyjnych aż o 18 pkt. Jest to zapewne odzwierciedleniem stopniowo ustępującej deflacji oraz pewnych obaw dotyczących wpływu suszy na rynek rolny w Polsce. Wyniki należy interpretować dosyć ostrożnie, gdyż trudno ocenić jeszcze, czy jest to trwałe odwrócenie tendencji.

W przypadku **ocen przyszłego bezrobocia** mieliśmy do czynienia ze wzrostem salda o ok. 5,6 pkt. Jest to dosyć zaskakujący wynik w świetle dobrych danych z rynku pracy. Może to być spowodowane efektem bazy z poprzedniego kwartału, kiedy zanotowaliśmy ogromny, bowiem aż o ponad 21 pkt., spadek salda. Wartość salda pozostaje więc nadal na najniższym poziomie od 2008 r., a obawy przed bezrobociem są znacząco mniejsze niż przed rokiem i na początku br.

W trzecim kwartale oceny w zakresie **bieżącego klimatu do zakupu dóbr trwałych** uległy poprawie. Saldo zwiększyło się o ok. 4 pkt. i ukształtowało się na dodatnim poziomie po raz pierwszy od 2008 r. Jednak w przypadku prognozy wydatków na dobra trwałe zanotowano spadek ocen po bardzo wyraźnej poprawie nastrojów w poprzednim badaniu. Saldo powróciło do średnich poziomów z początku roku. Także w ujęciu średniookresowym mamy do czynienia z trendem horyzontalnym.

W przypadku pytania dotyczącego **klimatu do oszczędzania** saldo zmniejszyło się po dość znacznej poprawie w poprzednim badaniu. Opinie w tym zakresie charakteryzują się w ostatnich kwartałach dużą zmiennością, choć można zaobserwować lekką tendencję wzrostową wskaźnika wygładzonego. W przypadku oceny prawdopodobieństwa zaoszczędzenia jakichkolwiek kwot pieniędzy w najbliższych 12 miesiącach również zanotowano w bieżącym badaniu niewielką korektę w dół, jednak opinie w tym zakresie od wielu kwartałów są w wyraźnym trendzie wzrostowym, który nie uległ zmianie w bieżącym badaniu.

Saldo **zbilansowania bieżących dochodów i wydatków** gospodarstwa domowego utrzymało się na wysokim, dodatnim poziomie (ok. 11 pkt.), choć jest nieco niższe niż przed kwartałem. Odsetek gospodarstw domowych, które „nieco oszczędzają”, jest na bardzo wysokim poziomie, ok. 35 %. Zmalał odsetek tych, którzy „dużo oszczędzają”, z 5,7 % do 2,7 %. Wśród oszczędzających dominują gospodarstwa domowe, które odkładają mniej niż 10 % dochodów; jest ich ok. 59 %. Drugą grupą stanowią gospodarstwa domowe odkładające między 10 a 20 % swoich dochodów; jest ich 26 %. Tych, którzy mogą odkładać ponad 30 %, jest ok. 5,6 %. Średnia stopa oszczędności to ok. 11 %.

W bieżącym badaniu saldo odpowiedzi na pytanie o **prawdopodobieństwo zakupu samochodu** w kolejnych 12 miesiącach zmalało o ok. 2 pkt. wobec poprawy w poprzednim badaniu o ok. 6 pkt. Saldo nadal jest na względnie wysokim poziomie. Obecnie ok. 8 % respondentów ocenia prawdopodobieństwo zakupu samochodu jako bardzo duże lub dość duże.

Saldo pytania o planowany **zakup lub budowę domu/mieszkania** w następnych 12 miesiącach po raz trzeci z rzędu wzrosło; tym razem o ponad 3 pkt. Odsetek tych, którzy planują wydatki mieszkaniowe, wynosi obecnie prawie 9 % (wobec ok. 15 % w 2008 r.). W przypadku wydatków remontowych nastroje poprawiły się o ok. 5,5 pkt. Wskaźnik wygładzony wykazuje tendencję wzrostową.

W lipcowej edycji badania kondycji gospodarstw domowych zadaliśmy respondentom następujące pytanie: „Czy obawiacie się Państwo wpływu sytuacji w strefie euro w związku z możliwą niewypłacalnością Grecji i jej ewentualnym wyjściem ze strefy euro na Waszą kondycję finansową”. Podobne pytanie zadano respondentom w styczniu 2014 r. oraz w latach 2010-2013. W latach 2008-2009 pytanie było bardziej generalne i dotyczyło „wpływu zawirowań na światowych rynkach finansowych”. W kwietniu 2014 r. pytanie dotyczyło wpływu sytuacji na Ukrainie. Uzyskane wyniki pokazują, że poziom obaw jest najniższy od wielu lat, mimo że napięcie związane z wystąpieniem Grecji ze strefy euro w ostatnim okresie było ogromne. Obecnie ok. 46 % respondentów obawia się negatywnych konsekwencji niewypłacalności Grecji. W styczniu 2014 r. było to ok. 48 % (w kwietniu 2014 r. odnośnie do wpływu sytuacji na Ukrainie ponad 52 %), w 2013 r. ponad 60 %, a w 2012 r. nawet ponad 69 %. W porównaniu do sytuacji sprzed roku odsetek, tych którzy bardzo się obawiają skutków kryzysu „greckiego” zmniejszył się z 16,8 % do 16,3 %. Zmalał również odsetek tych, którzy „trochę” obawiają się wpływu kryzysu na ich finanse; obecnie takich respondentów jest 29,5 % wobec 31,3 % w styczniu ub.r. (w pytaniu o skutki sytuacji na Ukrainie było to nawet 35,9 %). Warto przypomnieć, że w 2012 r., kiedy obawy osiągnęły punkt kulminacyjny, duże obawy wyrażało aż 34 %, a małe obawy prawie 35 %.

Równolegle do osłabienia się obaw zwiększył się odsetek tych, którzy w ogóle nie obawiają się kryzysu; jest ich 19,2 % wobec 11,5 % w styczniu 2014 r. Ten odsetek jest najwyższy od 2008 r. Odsetek gospodarstw domowych niemających lub niepotrafiących wyrazić swoich opinii w tej kwestii wyniósł 34,9 % wobec ok. 40 % w badaniu kwietniowym.

SUMMARY

In the 3rd quarter of 2015 sentiments of Polish households slightly worsened, after a significant increase in the previous quarter. The IRG SGH consumer confidence indicator (IRGKGD) decreased by 2.8 pts (after a rise in Q2 2015 by 10 pts). All four components of the indicator declined. An increase in fears of unemployment and the low expected capacity to save contributed the greatest to the deterioration in sentiments.

Assessing the results of the July survey we should bear in mind that one quarter earlier a significant increase of IRGKGD (ca. 10 points) was recorded. The decline noted in Q3 2015 was much smaller and can be explained by the high-base effect. The smoothed indicator continues to clearly show an upward trend that foreshadows growth in consumption in the coming quarters.

Households' assessments relating to their future financial situation (in the coming 12 months) remained at a similar level to the previous one (recorded in April). On the other hand, assessments of current financial situation deteriorated. This was a correction after very high improvement reported by the previous survey. The balance remained higher than in the first quarter of 2015. The trend of the state and expectations balances are still positive. The same holds for assessments of current and future performance of the Polish economy.

The survey shows that a decline in costs of living and assessments of future inflation, reported for several recent quarters, finally stopped (however, the smoothed indicators are still in a downward trend). The balance of current costs of living increased by approx. 6 points, and the balance of inflation expectations went 18 points up. It is probably a reflection of the outgoing gradual deflation and a sign of fears associated with impact of the summer drought on the agricultural market in Poland. The results should be interpreted cautiously as it is yet difficult to assess whether we are facing a trend reversal.

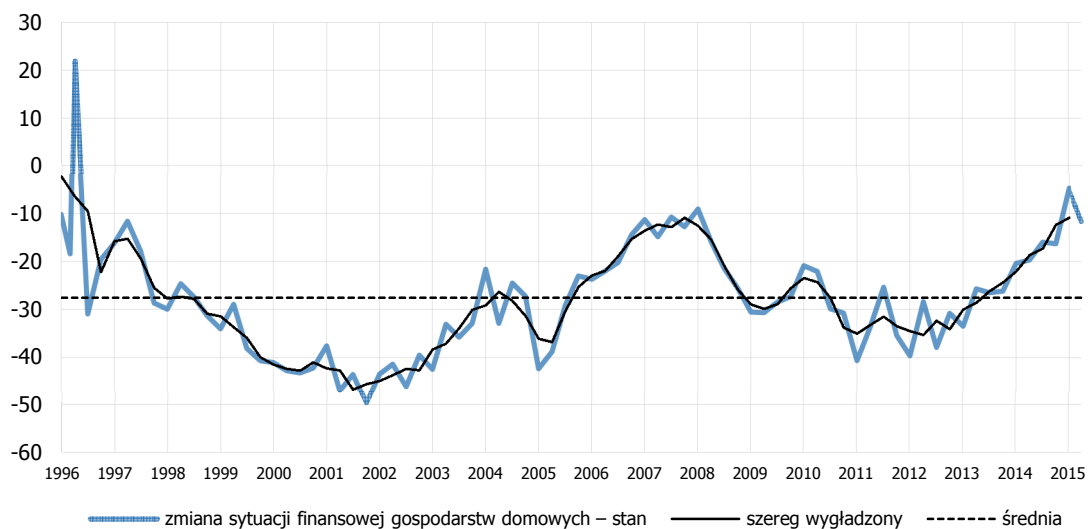
The budgets of households are still relatively balanced. There is a sizable group of consumers which are capable to save. Forecasts of saving ability are exhibiting an upward trend. The percentage of households that "somewhat save" is at a very high level, approx. 35%. Decreased the percentage of those who "save a lot", from 5.7% to 2.7%. Among the savers prevail those who save less than 10% of income (there are approx. 59% of them). The second largest group are respondents saving between 10 and 20% (there are 26% of them). And those who can save more than 30% constitute approx. 5.6% of the sample. The average savings rate is approx. 11%.

In the July edition of the household survey we asked respondents the following question: "Are you afraid of an impact of the current situation in the euro zone due to possible insolvency of Greece and its possible exit from the euro zone on your financial condition?". A similar question was asked to households in January 2014 and in years 2010-2013. The

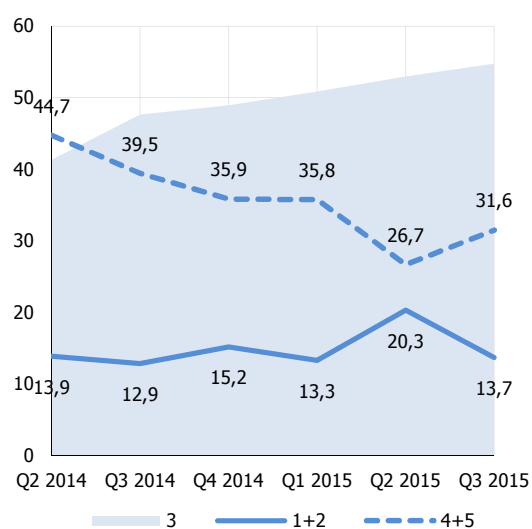
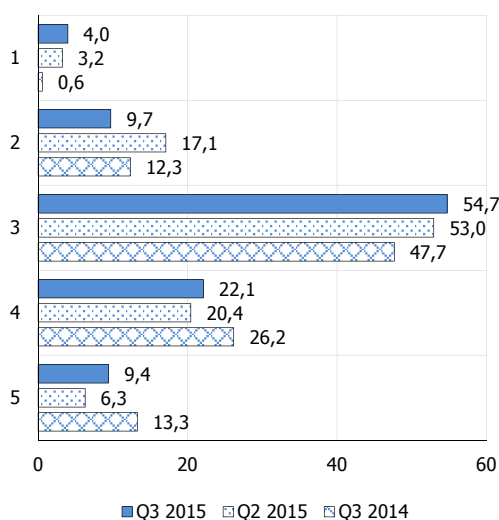
results show that the level of concern is the lowest in many years despite the tension associated with the risk of Greece leaving the euro zone was enormous recently.

1. Zmiana sytuacji finansowej gospodarstw domowych – diagnoza

Jak oceniacie Państwo obecną sytuację finansową swego gospodarstwa domowego w porównaniu z sytuacją sprzed 12 miesięcy?

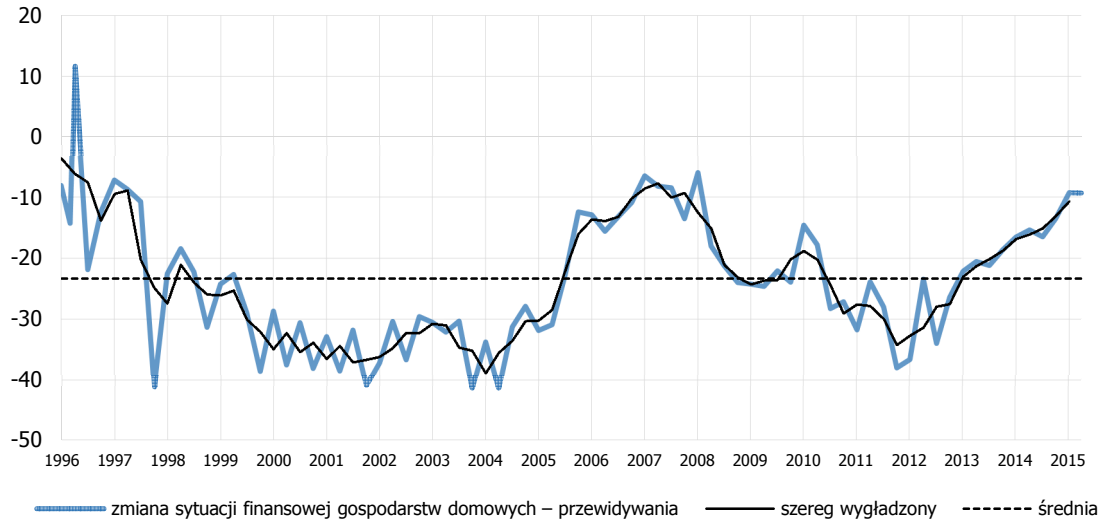

warianty odpowiedzi - odsetki	Q2 2014	Q3 2014	Q4 2014	Q1 2015	Q2 2015	Q3 2015
1. poprawiła się bardzo	1,1	0,6	1,7	0,3	3,2	4,0
2. poprawiła się trochę	12,8	12,3	13,5	13,0	17,1	9,7
3. bez zmian	41,4	47,7	48,9	50,9	53,0	54,7
4. pogorszyła się trochę	33,8	26,2	22,8	25,3	20,4	22,1
5. pogorszyła się bardzo	11,0	13,3	13,0	10,5	6,3	9,4
saldo (1+0,5×2-0,5×4-5)	-20,4	-19,6	-16,0	-16,3	-4,7	-11,7

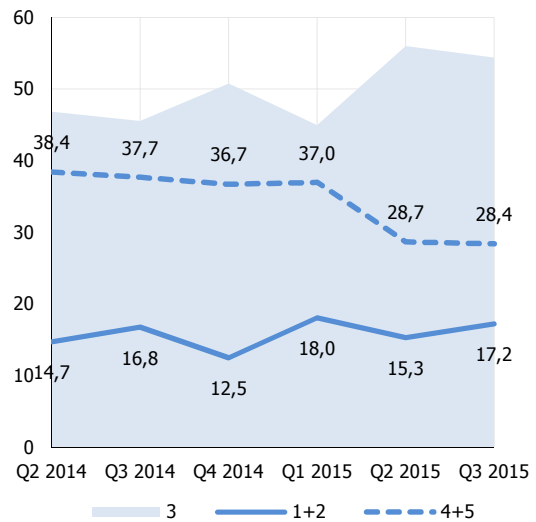
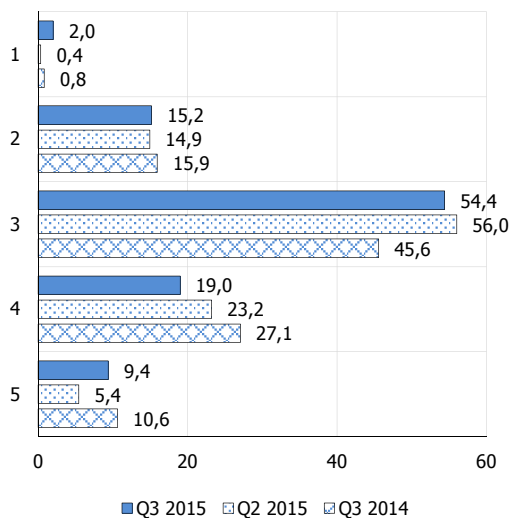

2. Zmiana sytuacji finansowej gospodarstw domowych – prognoza

Jak – przypuszczalnie – zmieni się sytuacja finansowa Państwa gospodarstwa domowego w następnych 12 miesiącach?

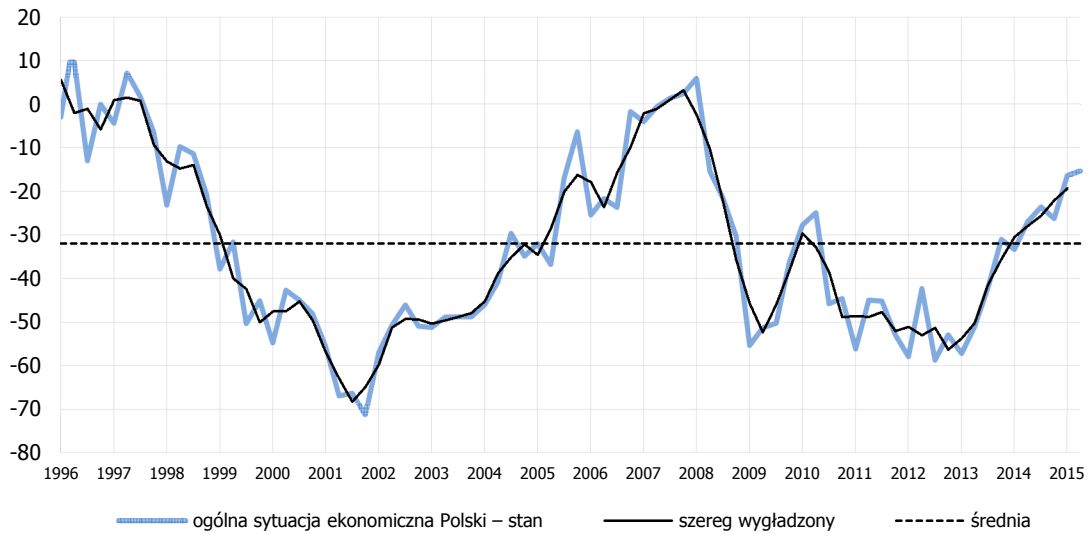

warianty odpowiedzi - odsetki	Q2 2014	Q3 2014	Q4 2014	Q1 2015	Q2 2015	Q3 2015
1. poprawi się bardzo	1,2	0,8	1,8	3,8	0,4	2,0
2. poprawi się trochę	13,6	15,9	10,6	14,2	14,9	15,2
3. bez zmian	46,9	45,6	50,8	45,0	56,0	54,4
4. pogorszy się trochę	27,9	27,1	26,2	25,2	23,2	19,0
5. pogorszy się bardzo	10,5	10,6	10,5	11,8	5,4	9,4
saldo (1+0,5×2-0,5×4-5)	-16,5	-15,4	-16,5	-13,5	-9,2	-9,3

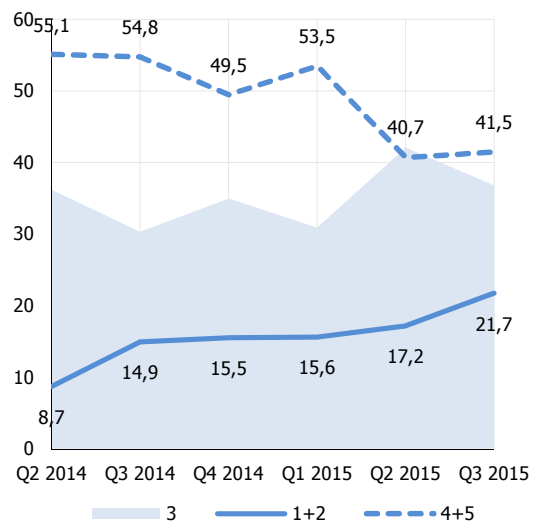
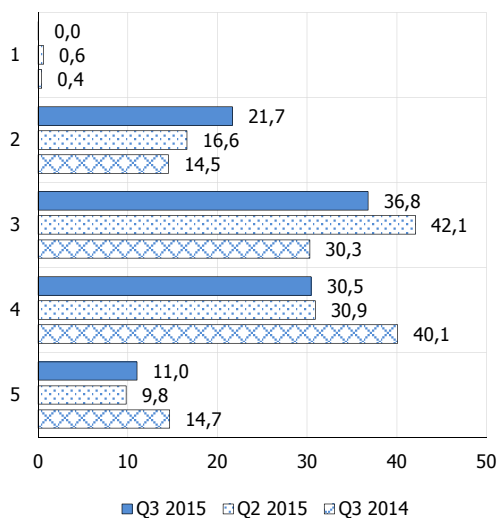

3. Ogólna sytuacja ekonomiczna Polski – diagnoza

Jak zmieniła się, Państwa zdaniem, ogólna sytuacja ekonomiczna Polski w ostatnich 12 miesiącach?

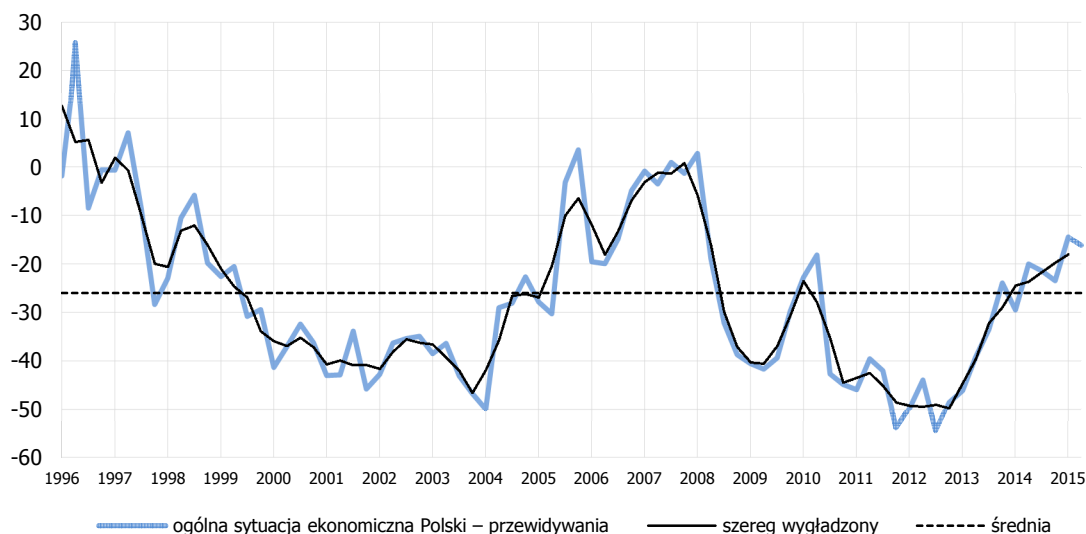

warianty odpowiedzi - odsetki	Q2 2014	Q3 2014	Q4 2014	Q1 2015	Q2 2015	Q3 2015
1. poprawiła się bardzo	0,1	0,4	0,5	0,0	0,6	0,0
2. poprawiła się trochę	8,6	14,5	15,0	15,6	16,6	21,7
3. bez zmian	36,2	30,3	35,0	30,9	42,1	36,8
4. pogorszyła się trochę	34,7	40,1	35,7	38,8	30,9	30,5
5. pogorszyła się bardzo	20,4	14,7	13,8	14,7	9,8	11,0
saldo (1+0,5×2-0,5×4-5)	-33,3	-27,0	-23,6	-26,3	-16,4	-15,4

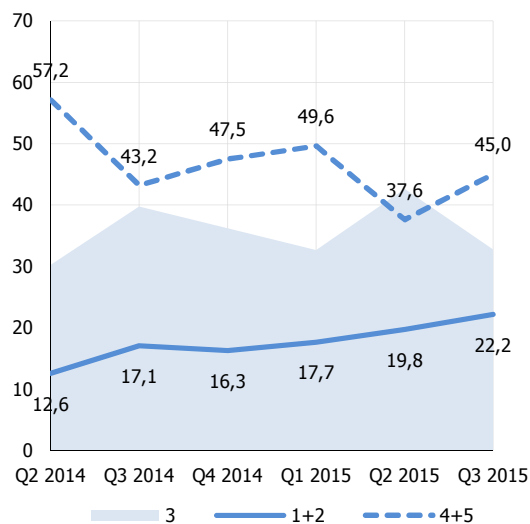
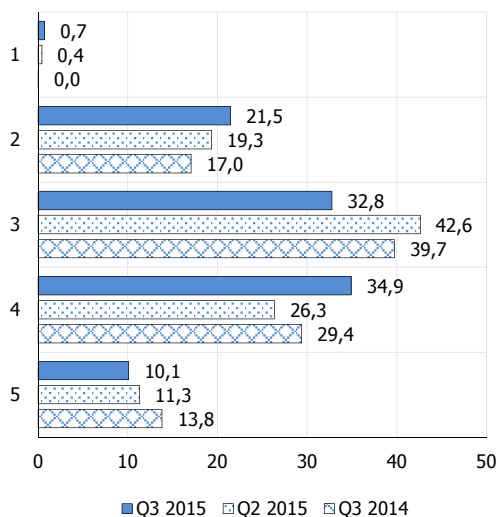

4. Ogólna sytuacja ekonomiczna Polski – prognoza

Jak, Państwa zdaniem, zmieni się ogólna sytuacja ekonomiczna Polski w następnych 12 miesiącach?

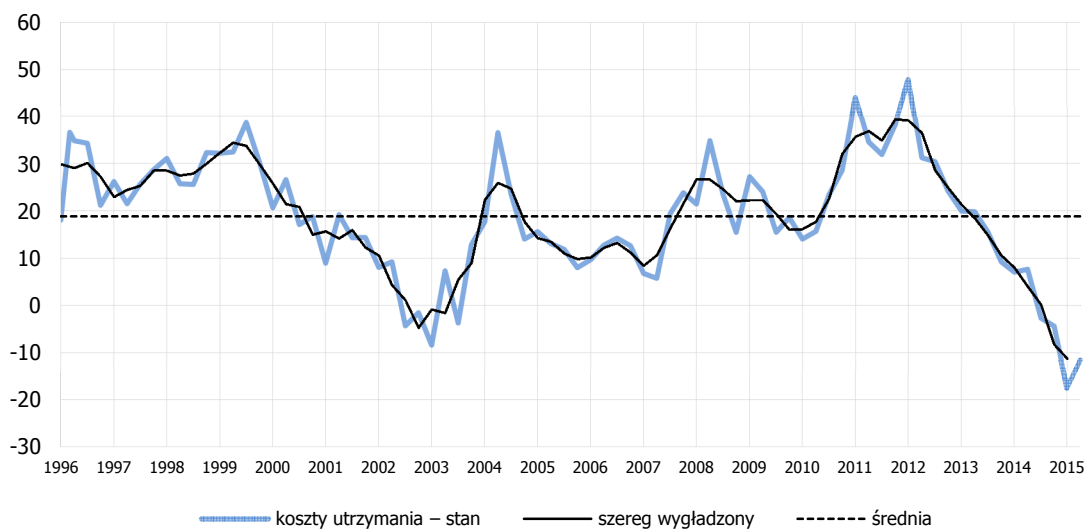

warianty odpowiedzi - odsetki	Q2 2014	Q3 2014	Q4 2014	Q1 2015	Q2 2015	Q3 2015
1. poprawi się bardzo	0,4	0,0	0,5	1,0	0,4	0,7
2. poprawi się trochę	12,2	17,0	15,8	16,7	19,3	21,5
3. bez zmian	30,2	39,7	36,2	32,7	42,6	32,8
4. pogorszy się trochę	42,4	29,4	35,3	33,9	26,3	34,9
5. pogorszy się bardzo	14,7	13,8	12,2	15,8	11,3	10,1
saldo (1+0,5×2-0,5×4-5)	-29,4	-20,0	-21,4	-23,4	-14,4	-16,1

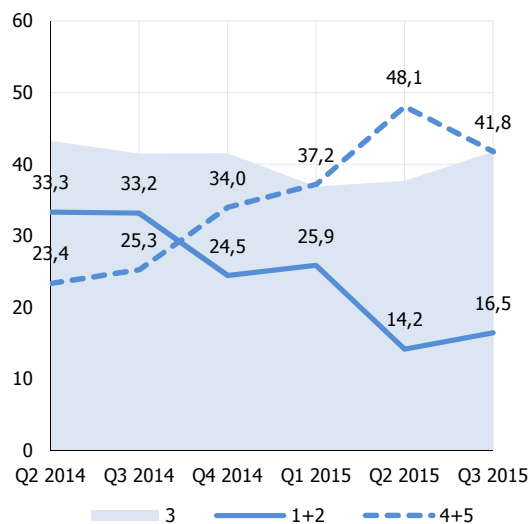
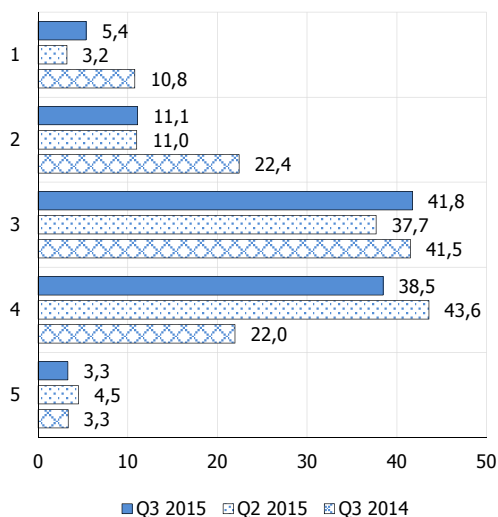

5. Koszty utrzymania – diagnoza

Czy w porównaniu z sytuacją sprzed 12 miesięcy koszty utrzymania w skali kraju są, Państwa zdaniem, teraz: ...?

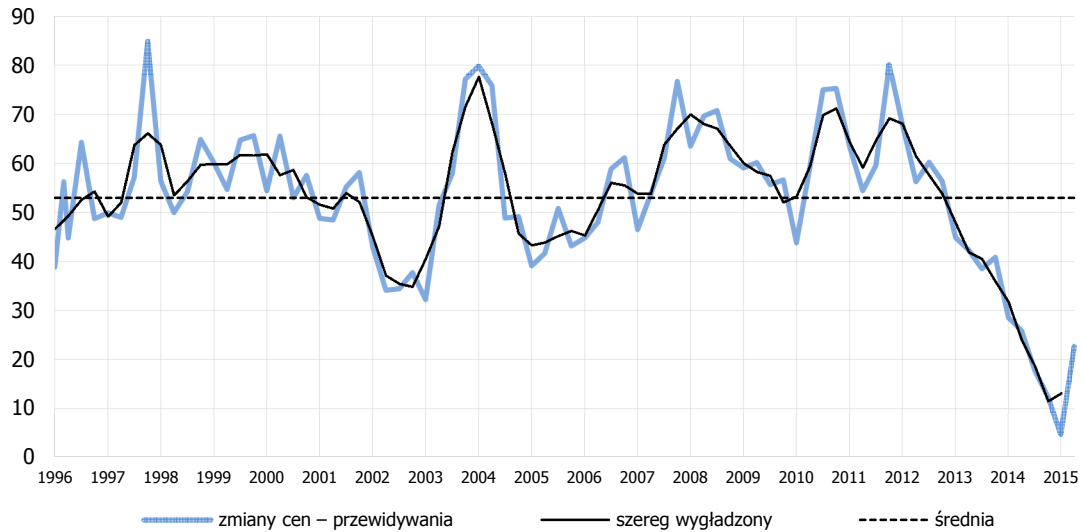

warianty odpowiedzi - odsetki	Q2 2014	Q3 2014	Q4 2014	Q1 2015	Q2 2015	Q3 2015
1. wyraźnie dużo wyższe	6,5	10,8	6,3	8,3	3,2	5,4
2. znacznie wyższe	26,9	22,4	18,1	17,6	11,0	11,1
3. nieco wyższe	43,3	41,5	41,5	36,9	37,7	41,8
4. takie same	21,2	22,0	32,0	31,6	43,6	38,5
5. niższe	2,2	3,3	2,0	5,7	4,5	3,3
saldo (1+0,5×2-0,5×4-5)	7,1	7,7	-2,6	-4,4	-17,6	-11,6

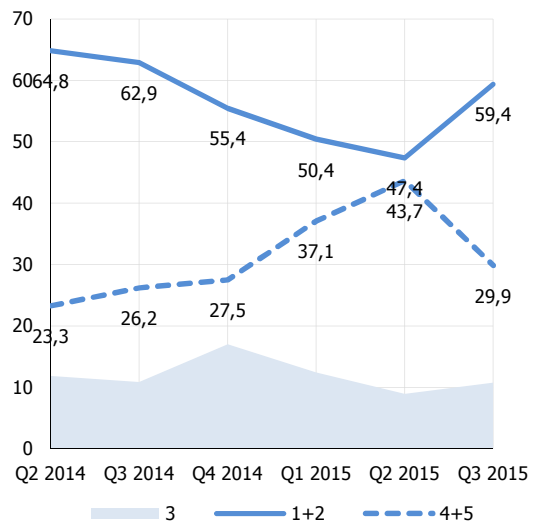
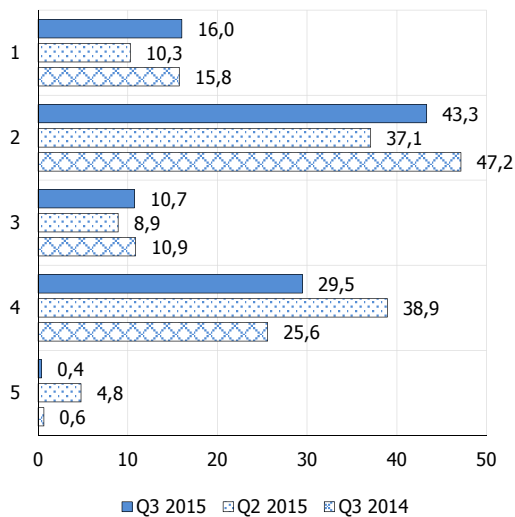

6. Zmiana cen – prognoza

Porównując z tym co dzieje się teraz, czy sądzą Państwo, że w najbliższych 12 miesiącach w skali kraju: ...?

warianty odpowiedzi - odsetki	Q2 2014	Q3 2014	Q4 2014	Q1 2015	Q2 2015	Q3 2015
1. wzrost cen będzie szybszy	17,3	15,8	9,9	13,2	10,3	16,0
2. ceny wzrastać będą tak samo	47,6	47,2	45,5	37,2	37,1	43,3
3. ceny wzrastać będą wolniej	11,9	10,9	17,0	12,4	8,9	10,7
4. ceny będą mniej więcej takie same	21,6	25,6	25,0	35,4	38,9	29,5
5. ceny nieco zmaleją	1,6	0,6	2,5	1,7	4,8	0,4
saldo (1+0,5×2-0,5×4-5)	28,6	25,9	17,6	12,4	4,6	22,6

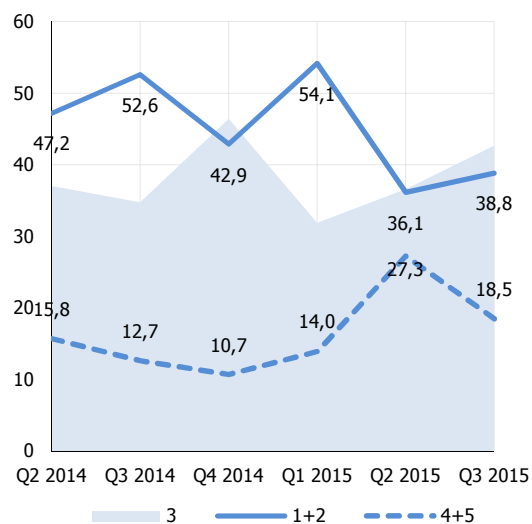
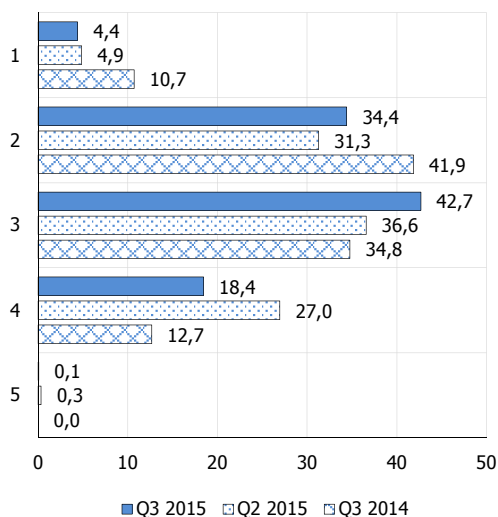

7. Bezrobocie w kraju – prognoza

Jak zmieni się, zdaniem Państwa, bezrobocie w kraju w następnych 12 miesiącach?

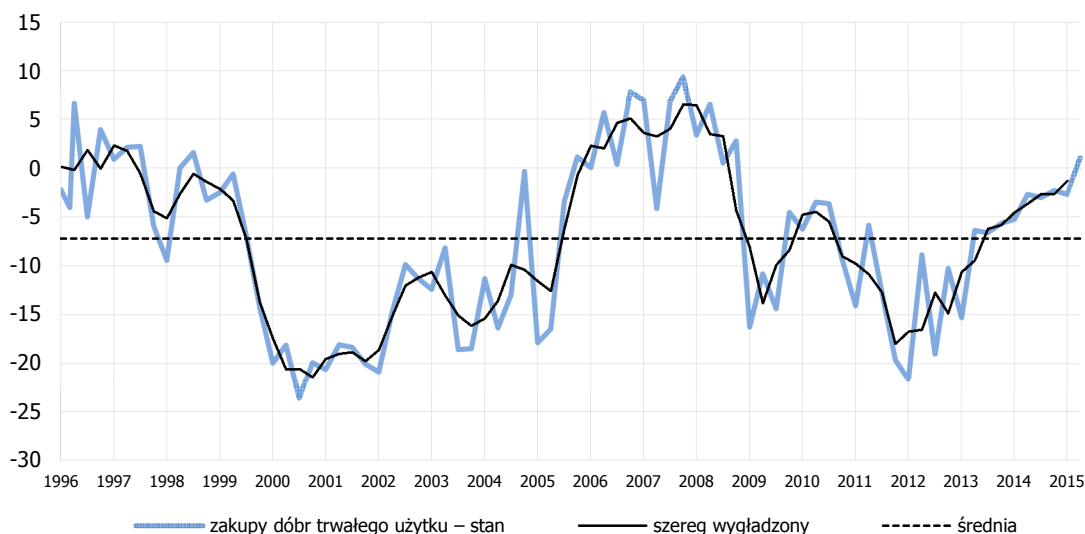

warianty odpowiedzi - odsetki	Q2 2014	Q3 2014	Q4 2014	Q1 2015	Q2 2015	Q3 2015
1. gwałtownie wzrośnie	8,7	10,7	8,7	15,4	4,9	4,4
2. nieznacznie wzrośnie	38,5	41,9	34,2	38,7	31,3	34,4
3. pozostanie takie samo	37,0	34,8	46,4	31,9	36,6	42,7
4. nieznacznie zmaleje	15,6	12,7	10,6	14,0	27,0	18,4
5. gwałtownie zmaleje	0,1	0,0	0,1	0,0	0,3	0,1
saldo (1+0,5×2-0,5×4-5)	20,0	25,3	20,4	27,8	6,7	12,3

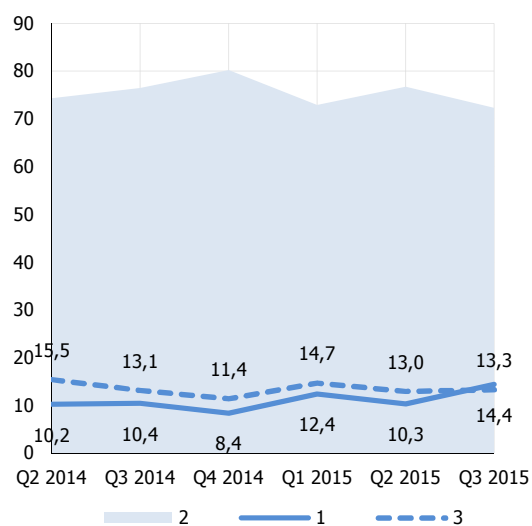
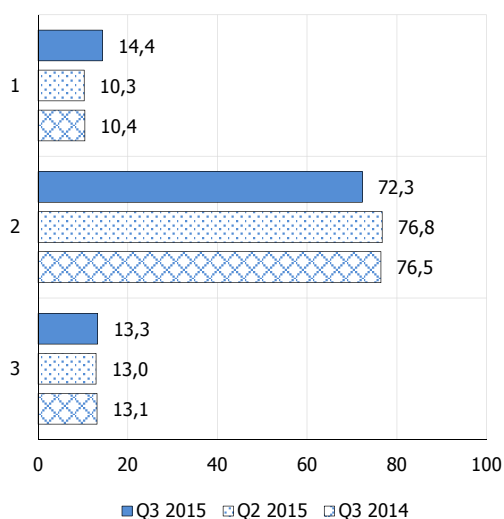

8. Zakupy dóbr trwałego użytku – diagnoza

Czy sądzą Państwo, że obecnie korzystnie jest kupować dobra trwałego użytku (meble, sprzęt RTV, pralkę, kuchenkę, lodówkę)?

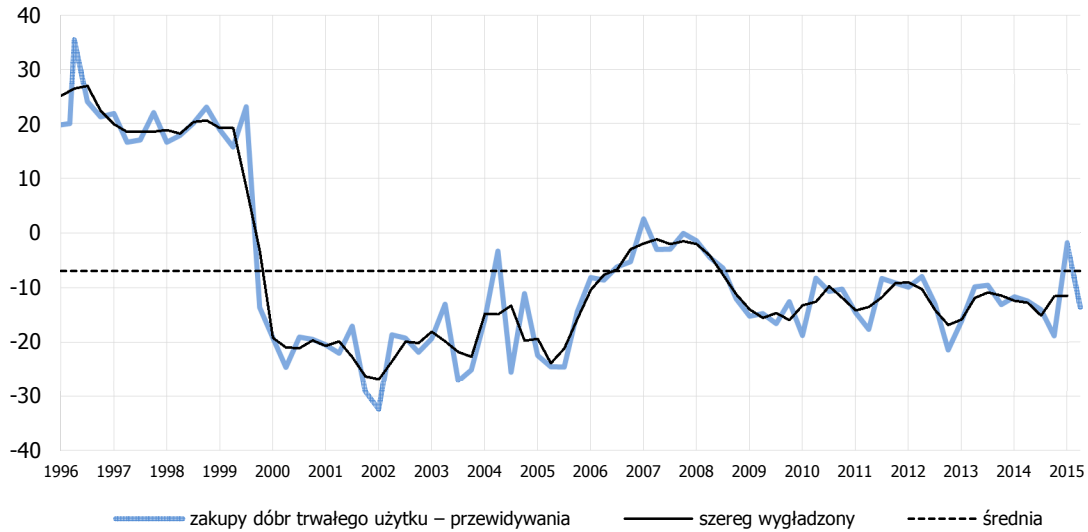

warianty odpowiedzi - odsetki	Q2 2014	Q3 2014	Q4 2014	Q1 2015	Q2 2015	Q3 2015
1. tak, teraz właśnie jest odpowiedni czas	10,2	10,4	8,4	12,4	10,3	14,4
2. obecny czas nie jest na to ani dobry, ani zły	74,3	76,5	80,2	72,9	76,8	72,3
3. nie, nie jest to czas odpowiedni	15,5	13,1	11,4	14,7	13,0	13,3
saldo (1-3)	-5,2	-2,7	-3,0	-2,3	-2,7	1,1

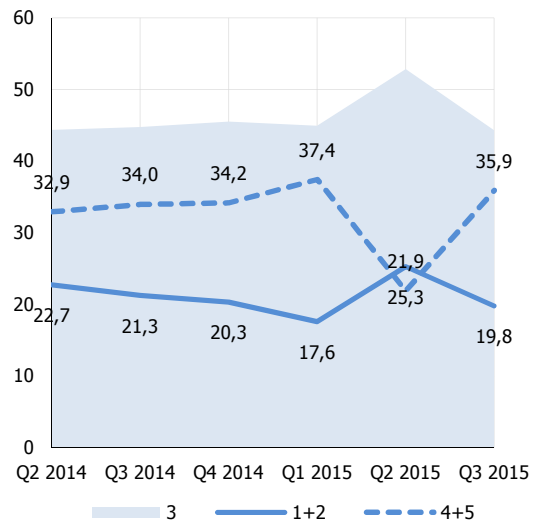
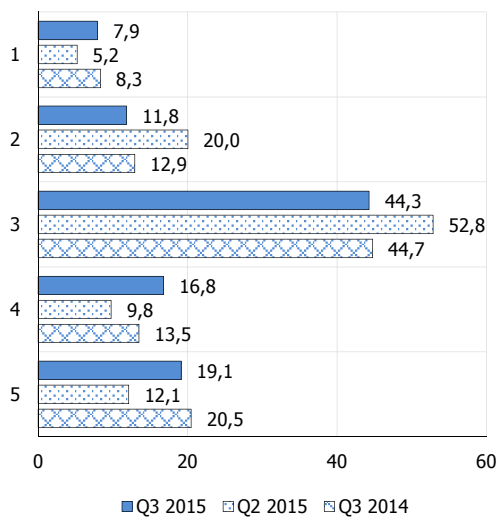

9. Zakupy dóbr trwałego użytku – prognoza

Czy sądzą Państwo, że Wasze wydatki na zakupy dóbr trwałego użytku w następnych 12 miesiącach będą w porównaniu z tego typu wydatkami w poprzednich 12 miesiącach: ...?

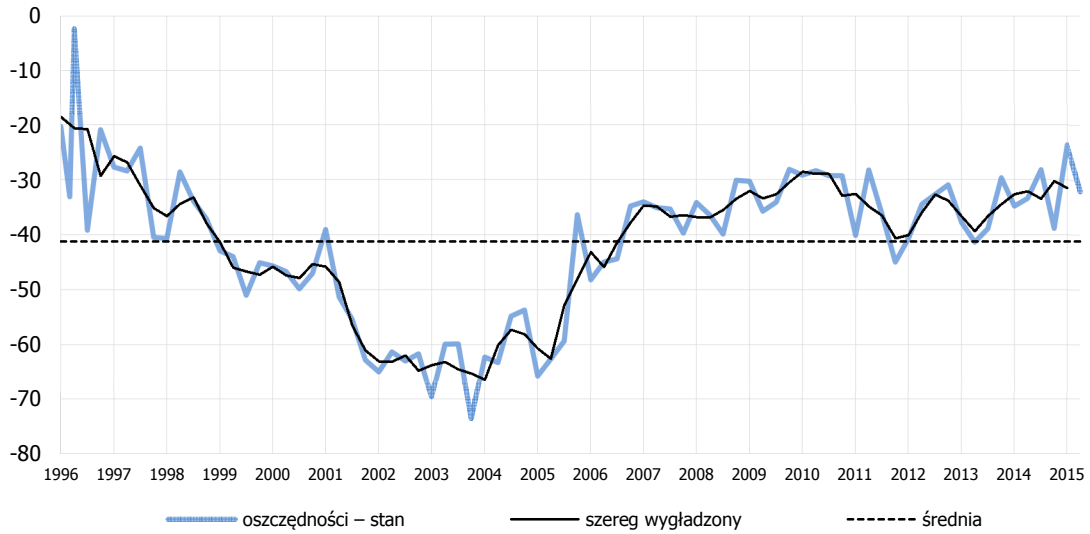

warianty odpowiedzi - odsetki	Q2 2014	Q3 2014	Q4 2014	Q1 2015	Q2 2015	Q3 2015
1. dużo większe	7,2	8,3	7,5	6,4	5,2	7,9
2. nieco większe	15,6	12,9	12,9	11,2	20,0	11,8
3. podobne	44,3	44,7	45,5	45,0	52,8	44,3
4. nieco mniejsze	12,7	13,5	12,5	13,3	9,8	16,8
5. dużo mniejsze	20,3	20,5	21,6	24,2	12,1	19,1
saldo (1+0,5×2-0,5×4-5)	-11,7	-12,4	-14,0	-18,8	-1,8	-13,7

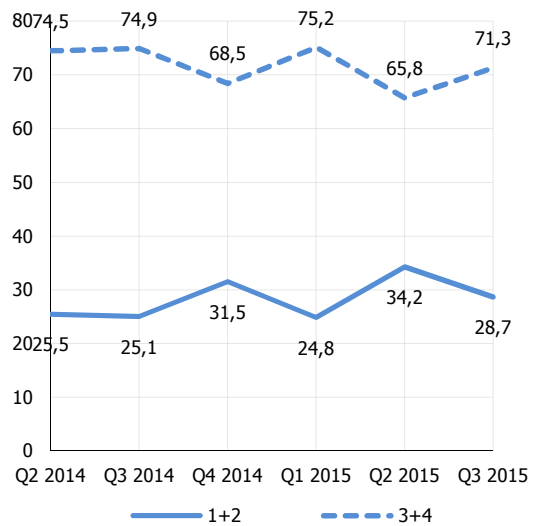
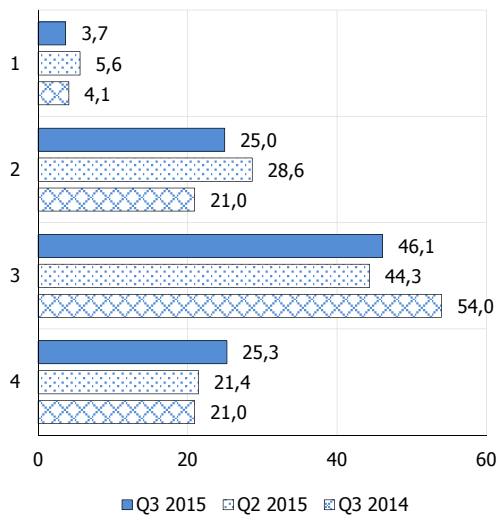

10. Oszczędności – diagnoza

Czy, uwzględniając ogólną sytuację ekonomiczną Polski, Państwa zdaniem obecnie jest: ...?

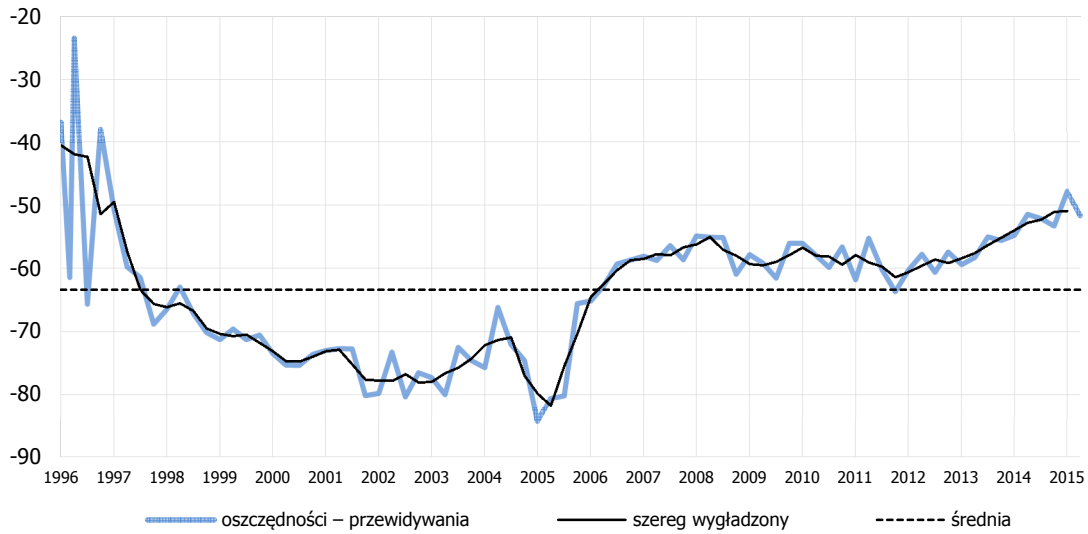

warianty odpowiedzi - odsetki	Q2 2014	Q3 2014	Q4 2014	Q1 2015	Q2 2015	Q3 2015
1. bardzo dobry czas, aby oszczędzać	6,4	4,1	6,6	3,5	5,6	3,7
2. dobry czas, aby oszczędzać	19,1	21,0	25,0	21,3	28,6	25,0
3. raczej niekorzystny czas, aby oszczędzać	47,7	54,0	42,5	44,5	44,3	46,1
4. bardzo niekorzystny czas, aby oszczędzać	26,9	21,0	26,0	30,7	21,4	25,3
saldo (1+0,5×2-0,5×3-4)	-34,8	-33,4	-28,2	-38,8	-23,7	-32,1

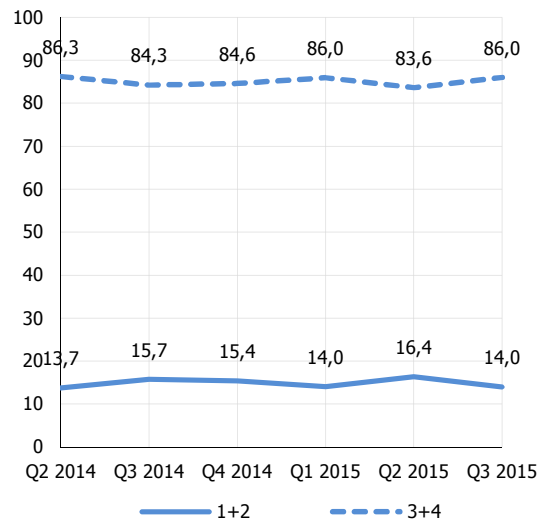
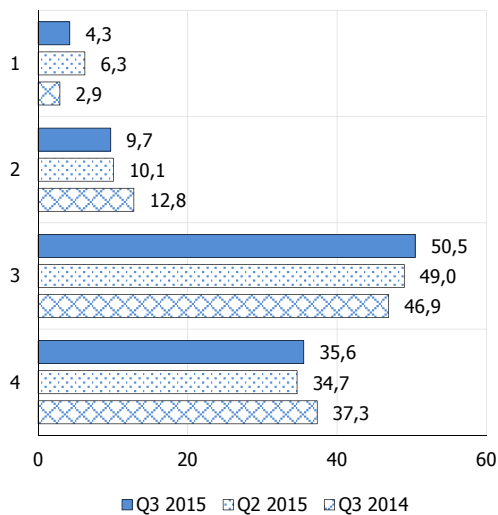

11. Oszczędności – prognoza

Jakie jest prawdopodobieństwo, że w następnych 12 miesiącach zdołacie Państwo zaoszczędzić jakiegokolwiek pieniędzy: ...?

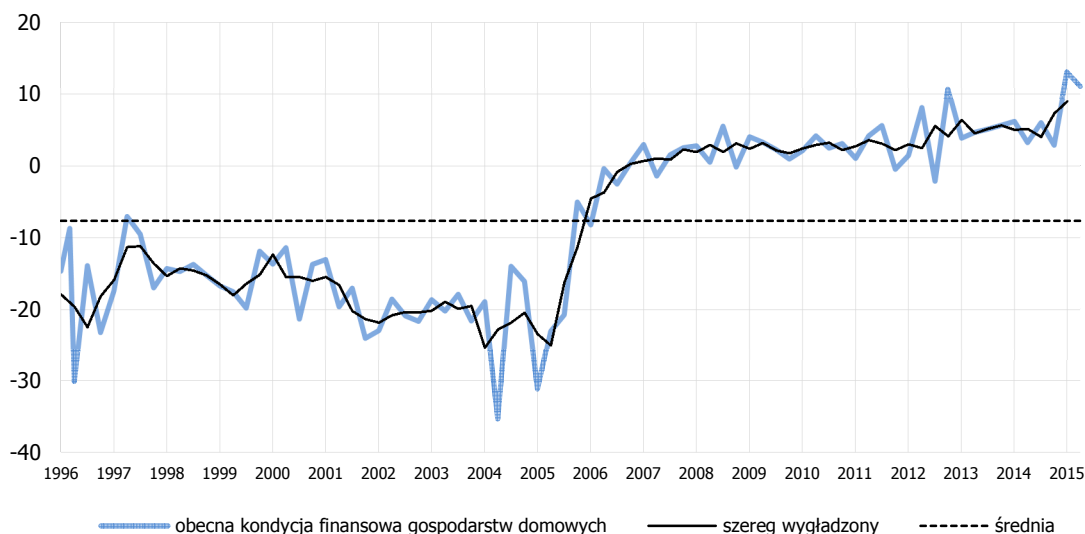

warianty odpowiedzi - odsetki	Q2 2014	Q3 2014	Q4 2014	Q1 2015	Q2 2015	Q3 2015
1. bardzo duże	3,7	2,9	2,9	4,3	6,3	4,3
2. dość duże	10,0	12,8	12,5	9,7	10,1	9,7
3. znikome	45,5	46,9	46,6	47,0	49,0	50,5
4. żadne	40,8	37,3	38,0	38,9	34,7	35,6
saldo (1+0,5×2-0,5×3-4)	-54,8	-51,5	-52,1	-53,3	-47,8	-51,7

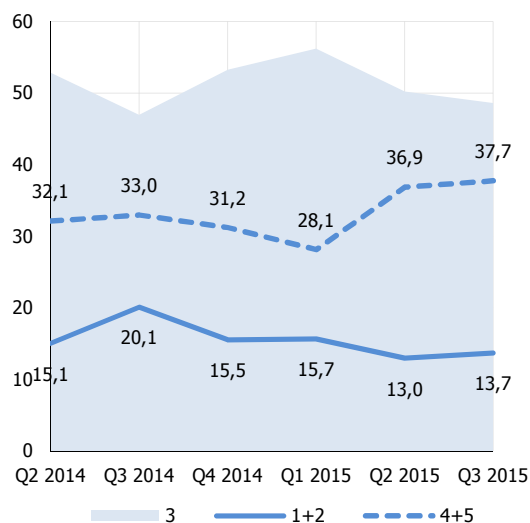
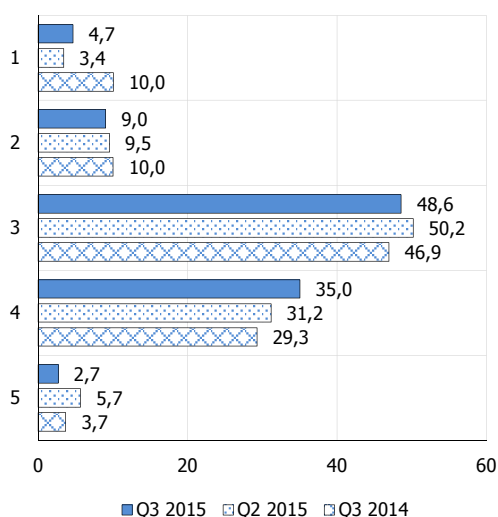

12. Obecna kondycja finansowa gospodarstw domowych

Która z poniżej wymienionych sytuacji najlepiej opisuje obecną sytuację finansową Państwa gospodarstwa domowego: ...?

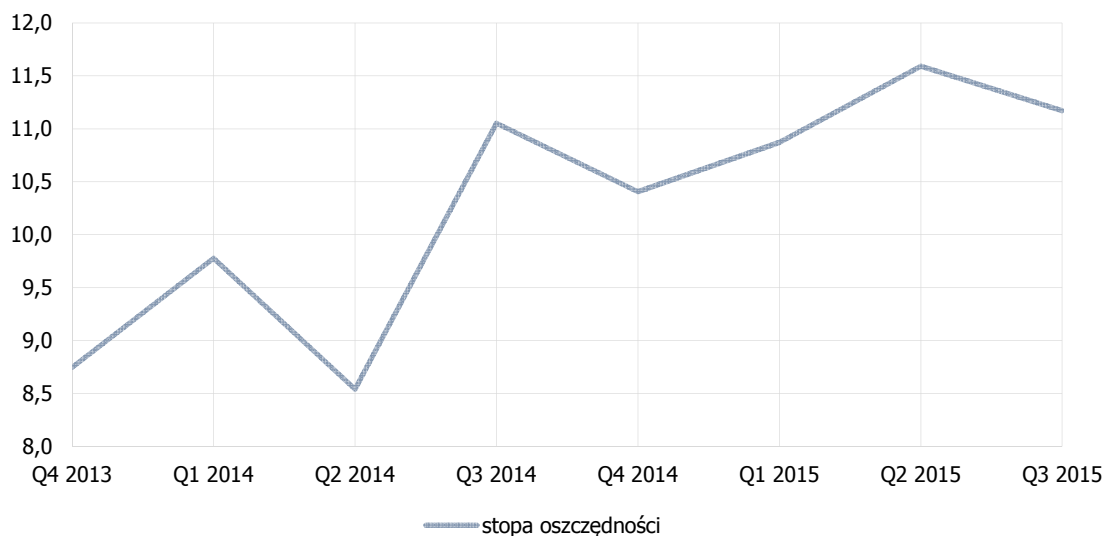

warianty odpowiedzi - odsetki	Q2 2014	Q3 2014	Q4 2014	Q1 2015	Q2 2015	Q3 2015
1. wpadamy w długi	5,9	10,0	5,6	8,3	3,4	4,7
2. przejadamy nasze oszczędności	9,1	10,0	9,9	7,3	9,5	9,0
3. nasz dochód z trudem starcza	52,8	46,9	53,3	56,2	50,2	48,6
4. nieco oszczędzamy	30,9	29,3	29,2	26,5	31,2	35,0
5. dużo oszczędzamy	1,2	3,7	2,0	1,7	5,7	2,7
saldo (5+0,5×4-0,5×2-1)	6,2	3,3	6,0	2,9	13,1	11,1

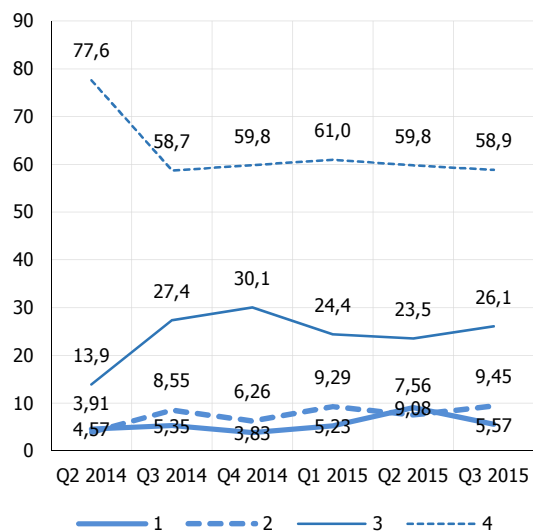
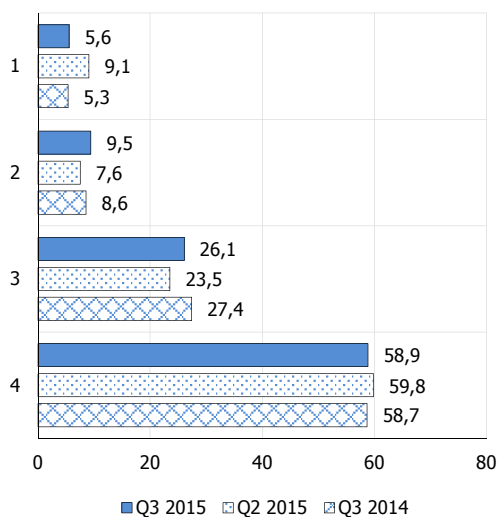

13. Stopa oszczędności

Jaki procent swoich miesięcznych dochodów przeznaczyli Państwo w tym i poprzednim miesiącu na oszczędności?

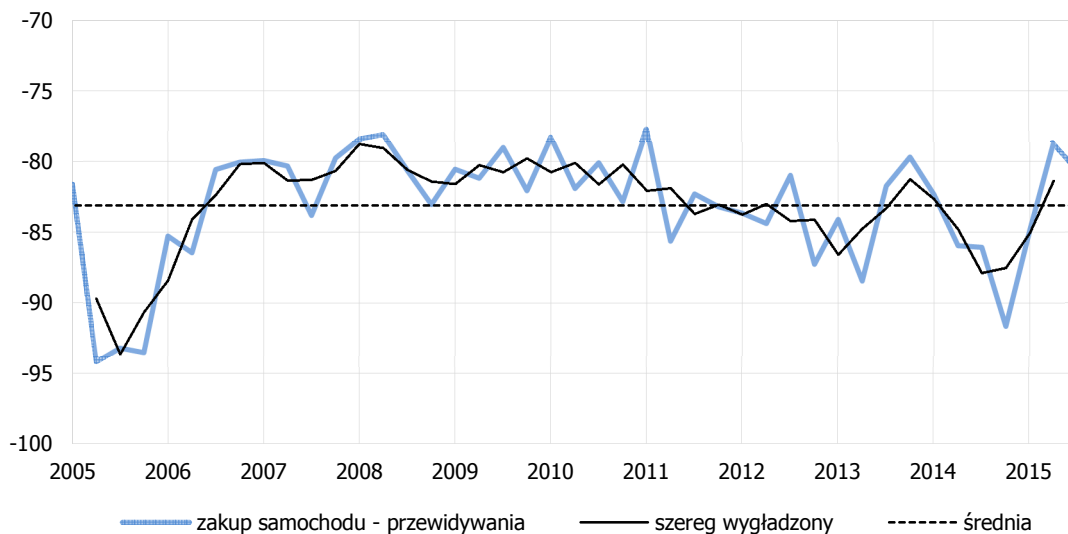

warianty odpowiedzi - odsetki	Q2 2014	Q3 2014	Q4 2014	Q1 2015	Q2 2015	Q3 2015
1. więcej niż 30 % dochodów	4,6	5,3	3,8	5,2	9,1	5,6
2. od 20 % do 30 % dochodów	3,9	8,6	6,3	9,3	7,6	9,5
3. od 10 do 20 % dochodów	13,9	27,4	30,1	24,4	23,5	26,1
4. mniej niż 10 % dochodów	77,6	58,7	59,8	61,0	59,8	58,9
saldo ($1 \times 0,35 + 2 \times 0,25 + 3 \times 0,15 + 4 \times 0,05$)	8,5	11,1	10,4	10,9	11,6	11,2

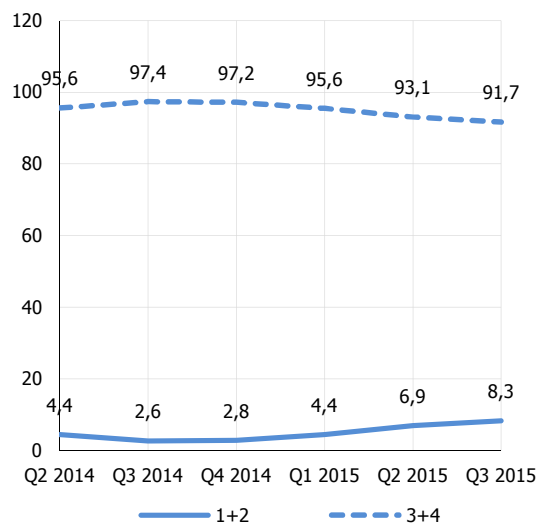
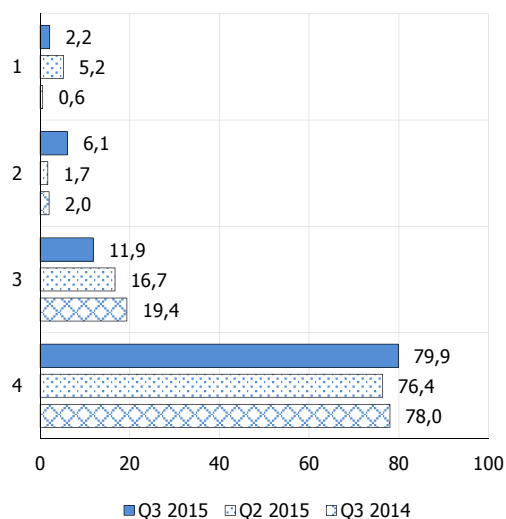

14. Zakup samochodu – prognoza

Jakie jest prawdopodobieństwo, że w następnych 12 miesiącach kupicie Państwo samochód?

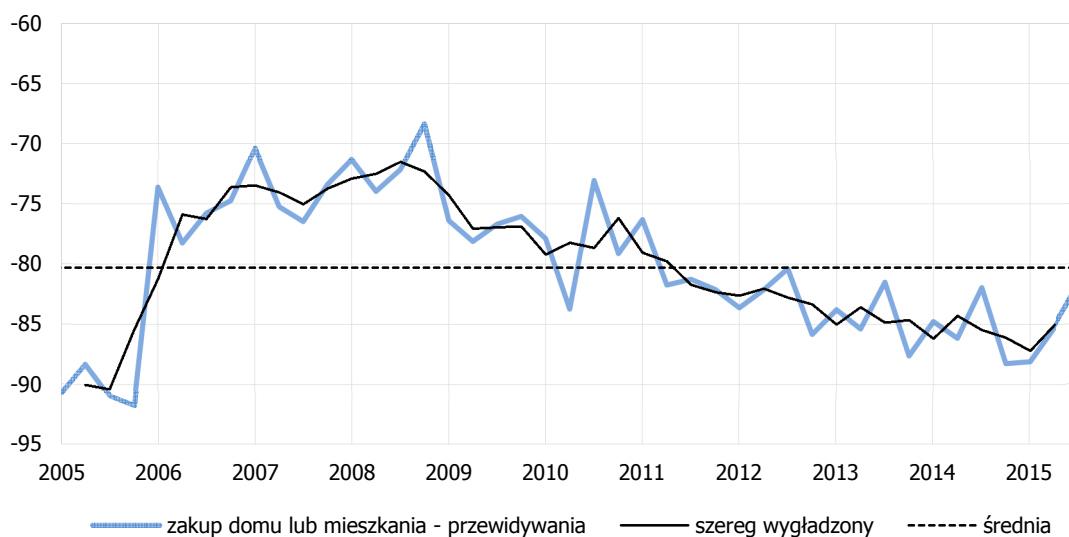

warianty odpowiedzi - odsetki	Q2 2014	Q3 2014	Q4 2014	Q1 2015	Q2 2015	Q3 2015
1. bardzo duże	1,9	0,6	1,4	1,4	5,2	2,2
2. dość duże	2,5	2,0	1,4	3,0	1,7	6,1
3. niewielkie	13,0	19,4	6,9	15,6	16,7	11,9
4. zdecydowanie żadne	82,6	78,0	90,3	80,0	76,4	79,9
saldo (1+0,5×2-0,5×3-4)	-85,9	-86,1	-91,6	-84,8	-78,7	-80,6

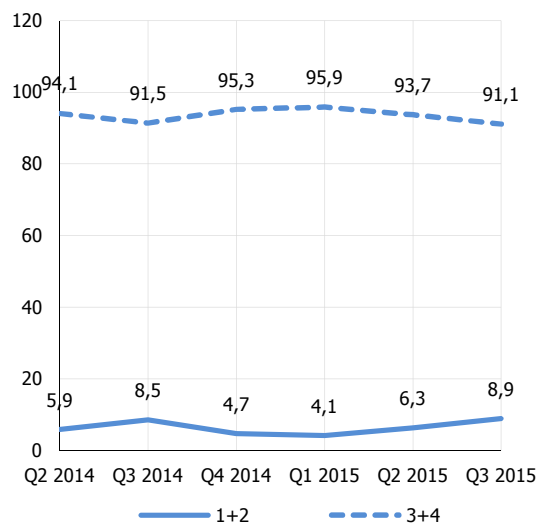
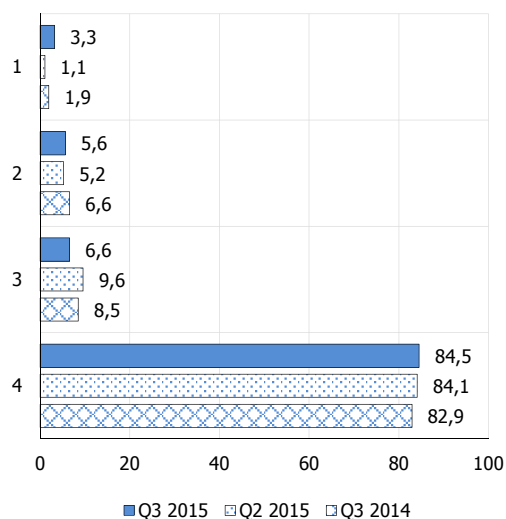

15. Zakup domu lub mieszkania – prognoza

Czy planujecie Państwo w następnych 12 miesiącach kupić lub budować dom?

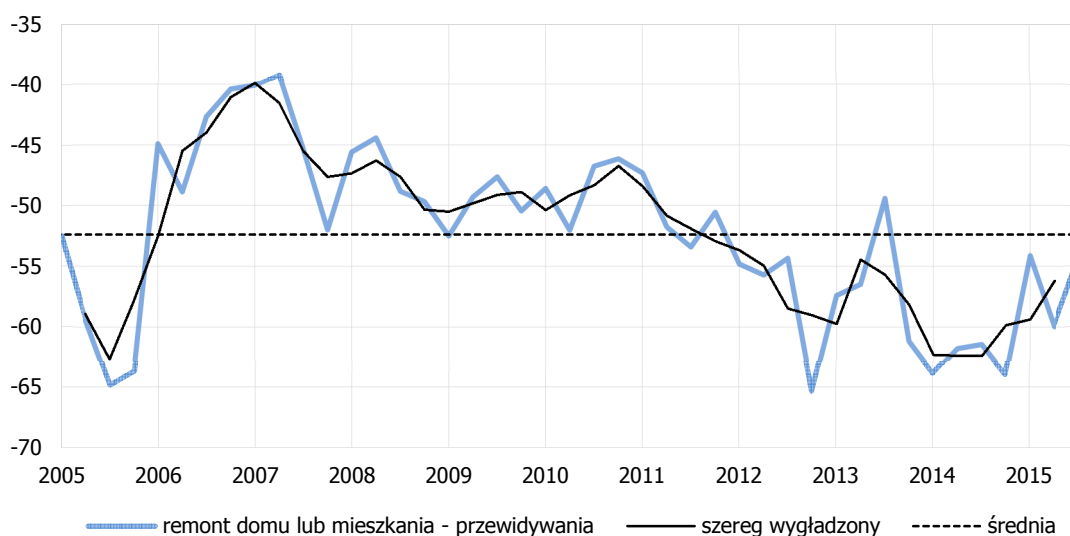

warianty odpowiedzi - odsetki	Q2 2014	Q3 2014	Q4 2014	Q1 2015	Q2 2015	Q3 2015
1. zdecydowanie tak	2,4	1,9	0,5	1,6	1,1	3,3
2. możliwe	3,4	6,6	4,2	2,5	5,2	5,6
3. raczej nie	7,7	8,5	8,7	9,8	9,6	6,6
4. zdecydowanie nie	86,5	82,9	86,5	86,1	84,1	84,5
saldo ($1+0,5\times 2-0,5\times 3-4$)	-86,2	-81,9	-88,3	-88,1	-85,2	-81,8

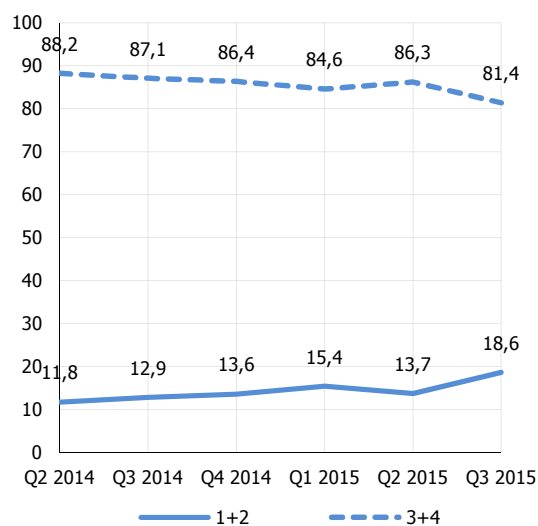
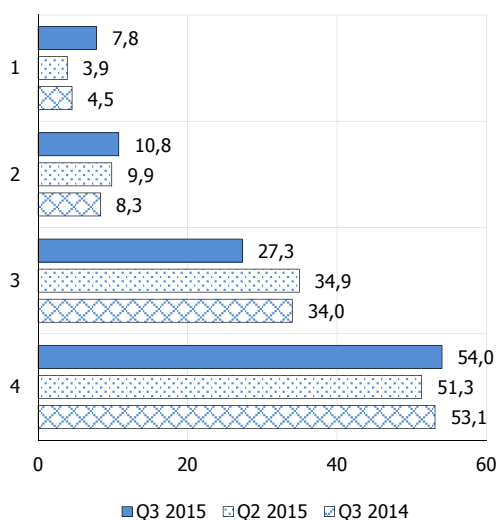

16. Remont domu lub mieszkania – prognoza

Jakie jest prawdopodobieństwo, że w następnych 12 miesiącach poniesiecie Państwo duże wydatki na podniesienie standardu lub remont zajmowanego domu, mieszkania?

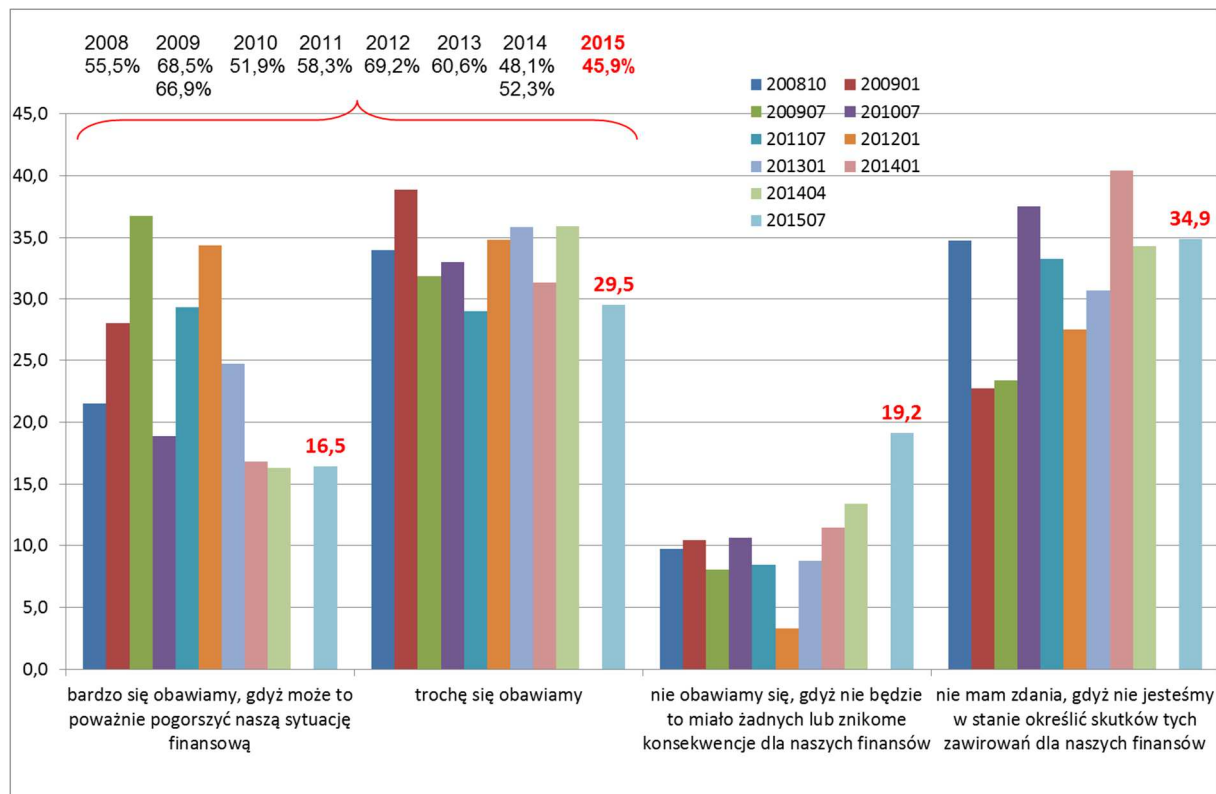

warianty odpowiedzi - odsetki	Q2 2014	Q3 2014	Q4 2014	Q1 2015	Q2 2015	Q3 2015
1. bardzo duże	3,6	4,5	2,5	7,2	3,9	7,8
2. dość duże	8,1	8,3	11,1	8,2	9,9	10,8
3. niewielkie	37,6	34,0	28,7	38,3	34,9	27,3
4. zdecydowanie żadne	50,7	53,1	57,7	46,3	51,3	54,0
saldo (1+0,5×2-0,5×3-4)	-61,8	-61,4	-64,0	-54,1	-60,0	-54,5

17. Pytanie specjalne: obawy przed kryzysem

Czy obawiacie się Państwo wpływu sytuacji w strefie euro w związku z możliwą niewypłacalnością Grecji i jej ewentualnym wyjściem ze strefy euro na Waszą kondycję finansową?

Warianty odpowiedzi

Okres badania	bardzo się obawiamy, gdyż może to poważnie pogorszyć naszą sytuację finansową		nie obawiamy się, gdyż nie będzie to miało żadnych lub znikome konsekwencje dla naszych finansów	
	1	2	3	4
200810	21,5	34,0	9,7	34,8
200901	28,0	38,8	10,4	22,7
200907	36,7	31,8	8,1	23,4
201007	18,9	33,0	10,6	37,5
201107	29,3	29,0	8,4	33,3
201201	34,4	34,8	3,3	27,5
201301	24,7	35,9	8,8	30,6
201401	16,8	31,3	11,5	40,4
201404	16,3	35,9	13,4	34,3
201507	16,5	29,5	19,2	34,9

STRUKTURA PRÓBY WEDŁUG CECH RESPONDENTÓW (próba ważona)

Cechy gospodarstwa domowego	Q2 2015	Q3 2015
Liczba respondentów	815	661
Głównym źródłem dochodów gospodarstw domowego jest		
praca najemna na stanowisku robotniczym	27,4	29,2
praca najemna na stanowisku nierobotniczym	20,8	23,0
praca w rolnictwie	5,3	4,1
praca na własny rachunek	6,5	4,5
emerytura lub renta	33,2	35,6
inne źródła	6,8	3,6
Dochód gospodarstwa na jedną osobę wynosi		
mniej niż 550 zł	16,1	11,6
od 551 do 750 zł	15,1	24,1
od 751 do 1000 zł	13,2	15,0
od 1001 do 1400 zł	30,4	23,4
więcej niż 1400 zł	25,3	25,8
Gospodarstwo składa się z		
1 osoby	13,9	15,5
2 osób	31,8	28,8
3 osób	19,6	20,3
4 osób	17,5	21,8
5 osób	12,9	8,3
6 i więcej osób	4,3	5,3
Liczba dzieci do lat 18 i pozostających na całkowitym utrzymaniu		
1	22,9	22,9
2	17,5	18,5
3	5,9	2,7
4	1,7	2,2
5 i więcej	1,3	0,3
0	50,8	53,4
Gospodarstwo domowe znajduje się w		
wielkim mieście (100 tys. mieszkańców i więcej)	16,5	18,8
średnim mieście (od 10 do 100 tys. mieszkańców)	29,0	30,1
małym miasteczku (do 10 tys. mieszkańców)	13,5	12,6
na wsi	38,0	32,5
Wykształcenie wypełniającego (ukończone)		
wyższe	20,5	28,6
średnie	33,8	28,9
zawodowe	24,1	23,4
podstawowe	21,5	19,1
Wiek wypełniającego		
16-29	27,0	26,8
30-49	33,0	33,0
50-64	22,8	22,6
65+	17,1	17,5

METODYKA I ORGANIZACJA BADANIA

Badanie kondycji gospodarstw domowych prowadzone jest przez Instytut Rozwoju Gospodarczego Szkoły Głównej Handlowej (IRG SGH) co kwartał od 1990 r.

Badanie to było zapoczątkowane i prowadzone w latach 1990-2003 przez prof. dr hab. Katarzynę Duczkowską-Małyś i prof. dr hab. Jerzego Małyś, którzy opracowali autorską ankietę prasową wykorzystywaną do badania opinii gospodarstw domowych w latach 1990-95.

Jest to badanie ankietowe, prowadzone metodą testu koniunktury. W latach 1990-1995 do badania wykorzystywano ankietę zamieszczaną w tygodniku „Kobieta i Życie”. Na początku 1996 r. kwestionariusz ankiety został zharmonizowany z testem konsumenckim stosowanym w krajach Unii Europejskiej. Do 1999 r. publikowany był on w tygodniku "Tina". Od 2000 r. ankietę prasową została zastąpiona ankietą pocztową, rozsyłaną do reprezentatywnej próby.

Obecna ankietę zawiera 15 opiniotwórczych pytań stałych (które pochodzą z kwestionariusza UE). Dodatkowo w ankiecie zamieszczane są opiniotwórcze pytania specjalne, które odnoszą się do bieżących zjawisk ekonomicznych, istotnych z punktu widzenia zachowań gospodarstw domowych. Ponadto zawiera ona 7 pytań metrycznych odnośnie cech gospodarstwa domowego.

Pytania o opinię w ankiecie odnoszą się do ocen bieżącej sytuacji gospodarstwa domowego (w większości przypadków w porównaniu do sytuacji sprzed 12 miesięcy) lub mają charakter prognostyczny na 12 następnych miesięcy. Zgodnie z powszechnie stosowaną metodologią ankietę przeprowadzana jest zawsze w pierwszym miesiącu kwartału (styczeń, kwiecień, lipiec, październik).

Dla każdego stałego pytania o opinię ankiety oprócz wskaźników struktury obliczane są, po usunięciu odpowiedzi „nie wiem”, syntetyczne wskaźniki bilansowe tzw. salda.

Generalna zasada polega na obliczeniu różnicy odsetków odpowiedzi pozytywnych i negatywnych. Obliczenia sald dokonuje się poprzez przyjęcie przy zliczaniu wyników odpowiednich wag dla różnych wariantów odpowiedzi w poszczególnych pytaniach. Polega to na przyjęciu dla poszczególnych pytań wagi 1,0 dla wariantu „bardzo pozytywnego”, wagi 0,5 dla „pozytywnego”, minus 0,5 dla „negatywnego”, minus 1,0 dla wariantu „bardzo negatywnego”. Pozostałe warianty mają wagę 0,0. W tabeli poniżej przedstawiono zestawienie wag poszczególnych wariantów przy obliczaniu sald dla pytań opiniotwórczych bieżącego kwestionariusza. Wzór kwestionariusza zamieszczono w załączniku 1.

Dodatkowo w celu zapewnienia reprezentatywności wyników w skali kraju, jednostkowe odpowiedzi są ważone według cech respondenta. Jako cechy wagowe przyjęto wiek i wykształcenie respondenta.

Wszystkie statystyki bilansowe przyjmują wartości w przedziale od -100,0 do +100,0. Wartość ujemna wskaźnika oznacza, że przeważają opinie negatywne odnośnie badanego zjawiska, a wartość dodatnia że przeważają opinie pozytywne. Przy czym należy podkreślić, że polskie społeczeństwo charakteryzuje się w swych opiniach stosunkowo stabilnym, nadmiernym pesymizmem. Wobec powyższego interpretacja wyników badania kondycji gospodarstw powinna odnosić się w dużym stopniu również do zmian wskaźników bilansowych na przestrzeni czasu, a nie jedynie ich znaku i poziomu. Przykładowo zmniejszanie ujemnej statystyki bilansowej w czasie należy interpretować jako poprawę nastrojów i na odwrót.

Na podstawie 4 sald prognostycznych obliczany jest syntetyczny wskaźnik sytuacji gospodarstw domowych – wskaźnik kondycji gospodarstw domowych IRG SGH – który jest średnią arytmetyczną z sald: oceny przyszłej sytuacji finansowej (pyt. 2), oceny przyszłej ogólnej sytuacji ekonomicznej (pyt. 4), oczekiwanej zmiany poziomu bezrobocia (pyt. 7) ze znakiem ujemnym, oceny przyszłej skłonności do oszczędzania (pyt. 11). Barometr również przyjmuje wartości w przedziale od 100,0 do minus 100,0 i ma podobną interpretację jak wskaźniki bilansowe.

Wartości sald dla poszczególnych pytań oraz wskaźnik IRGKGD są wygładzane poprzez zastosowanie 3-kwartalnej, scentrowanej średniej ruchomej. W przypadku obliczania średniej ruchomej dla ostatniej obserwacji zakłada się utrzymanie wartości z ostatniego badania dla brakującego kwartału.

Zestawienie wag poszczególnych wariantów przy obliczaniu salda dla pytań opiniotwórczych.

Pytanie	Warianty odpowiedzi / wagi					
	1	2	3	4	5	6
1	1,0	0,5	0,0	-0,5	-1,0	0,0
2	1,0	0,5	0,0	-0,5	-1,0	0,0
3	1,0	0,5	0,0	-0,5	-1,0	0,0
4	1,0	0,5	0,0	-0,5	-1,0	0,0
5	1,0	0,5	0,0	-0,5	-1,0	0,0
6	1,0	0,5	0,0	-0,5	-1,0	0,0
7	1,0	0,5	0,0	-0,5	-1,0	0,0
8	1,0	0,0	-1,0	0,0	-	-
9	1,0	0,5	0,0	-0,5	-1,0	0,0
10	1,0	0,5	-0,5	-1,0	0,0	-
11	1,0	0,5	-0,5	-1,0	0,0	-
12	-1,0	-0,5	0,0	0,5	1,0	0,0
13	1,0	0,5	-0,5	-1,0	0,0	-
14	1,0	0,5	-0,5	-1,0	0,0	-
15	1,0	0,5	-0,5	-1,0	0,0	-

ANEKS. Wzór ankiety bazowej

Badanie opinii (zakreśl kółkiem właściwy numer odpowiedzi)

<p>1. Jak oceniacie Państwo obecną sytuację finansową swego gospodarstwa domowego w porównaniu z sytuacją sprzed 12 miesięcy:</p>	<p>1. poprawiła się bardzo 2. poprawiła się trochę 3. bez zmian 4. pogorszyła się trochę 5. pogorszyła się bardzo 6. nie wiem</p>	<p>9. Czy sądzą Państwo, że Wasze wydatki na zakupy dóbr trwałego użytku w następnych 12 miesiącach będą w porównaniu z tego typu wydatkami w poprzednich 12 miesiącach:</p>	<p>1. dużo większe 2. nieco większe 3. podobne 4. nieco mniejsze 5. dużo mniejsze 6. nie wiem</p>
<p>2. Jak - przypuszczalnie - zmieni się sytuacja finansowa Państwa gospodarstwa domowego w następnych 12 miesiącach:</p>	<p>1. poprawi się bardzo 2. poprawi się trochę 3. bez zmian 4. pogorszy się trochę 5. pogorszy się bardzo 6. nie wiem</p>	<p>10. Czy uwzględniając ogólną sytuację ekonomiczną Polski, Państwa zdaniem obecnie jest:</p>	<p>1. bardzo dobry czas, aby oszczędzać 2. dobry czas, aby oszczędzać 3. raczej niekorzystny czas, aby oszczędzać 4. bardzo niekorzystny czas, aby oszczędzać 5. nie wiem</p>
<p>3. Jak zmieniła się, Państwa zdaniem, ogólna sytuacja ekonomiczna Polski w ostatnich 12 miesiącach:</p>	<p>1. poprawiła się bardzo 2. poprawiła się trochę 3. bez zmian 4. pogorszyła się trochę 5. pogorszyła się bardzo 6. nie wiem</p>	<p>11. Jakie jest prawdopodobieństwo, że w następnych 12 miesiącach zdolacie Państwo zaoszczędzić jakiegokolwiek pieniędzy:</p>	<p>1. bardzo duże 2. dość duże 3. znikome 4. zdecydowanie żadne 5. nie wiem</p>
<p>4. Jak, Państwa zdaniem, zmieni się ogólna sytuacja ekonomiczna Polski w następnych 12 miesiącach:</p>	<p>1. poprawi się bardzo 2. poprawi się trochę 3. bez zmian 4. pogorszy się trochę 5. pogorszy się bardzo 6. nie wiem</p>	<p>12. Która z poniżej wymienionych sytuacji najlepiej opisuje obecną sytuację finansową Państwa gospodarstwa domowego:</p>	<p>1. wpadamy w długi 2. przejadamy nasze oszczędności 3. nasz dochód z trudem starcza 4. nieco oszczędzamy 5. dużo oszczędzamy 6. nie wiem</p>
<p>5. Czy w porównaniu z sytuacją sprzed 12 miesięcy koszty utrzymania w skali kraju są, Państwa zdaniem, teraz:</p>	<p>1. wyraźnie dużo wyższe 2. znacznie wyższe 3. nieco wyższe 4. zbliżone 5. niższe 6. nie wiem</p>	<p>13. Jakie jest prawdopodobieństwo, że w następnych 12 miesiącach kupicie Państwo samochód:</p>	<p>1. bardzo duże 2. dość duże 3. niewielkie 4. zdecydowanie żadne 5. nie wiem</p>
<p>6. Porównując z tym, co dzieje się teraz, czy Państwo sądzą, że w najbliższych 12 miesiącach w skali kraju:</p>	<p>1. wzrost cen będzie szybszy 2. ceny wzrastać będą tak samo 3. ceny wzrastać będą wolniej 4. ceny będą mniej więcej takie same 5. ceny nieco zmaleją 6. nie wiem</p>	<p>14. Czy planujecie Państwo w następnych 12 miesiącach kupić lub budować dom, mieszkanie (dla siebie, dla członka rodziny, jako dom letniskowy, do wynajęcia itp.):</p>	<p>1. zdecydowanie tak 2. możliwe 3. raczej nie 4. zdecydowanie nie 5. nie wiem</p>
<p>7. Jak zmieni się, zdaniem Państwa, bezrobocie w kraju w następnych 12 miesiącach:</p>	<p>1. gwałtownie wzrośnie 2. nieznacznie wzrośnie 3. pozostanie takie samo 4. nieznacznie zmaleje 5. gwałtownie zmaleje 6. nie wiem</p>	<p>15. Jakie jest prawdopodobieństwo, że w następnych 12 miesiącach poniesiecie Państwo duże wydatki na podniesienie standardu lub remont zajmowanego domu, mieszkania:</p>	<p>1. bardzo duże 2. dość duże 3. niewielkie 4. zdecydowanie żadne 5. nie wiem</p>
<p>8. Czy sądzą Państwo, że obecnie korzystnie jest kupować dobra trwałego użytku (meble, sprzęt RTV, pralkę, kuchenkę, lodówkę):</p>	<p>1. tak, teraz właśnie jest odpowiedni czas 2. obecny czas nie jest na to ani dobry, ani zły 3. nie, nie jest to czas odpowiedni 4. nie wiem</p>		

Cechy gospodarstwa domowego

1. Głównym źródłem dochodów gospodarstw domowego jest (proszę zaznaczyć tylko jedno główne źródło):

- 1) praca najemna na stanowisku robotniczym
- 2) praca najemna na stanowisku nierobotniczym
- 3) praca w rolnictwie
- 4) praca na własny rachunek
- 5) emerytura lub renta
- 6) inne źródła

2. Przeciętny miesięczny dochód netto („na rękę”) gospodarstwa domowego na jedną osobę wynosi:

- 1) mniej niż 550 zł
- 2) od 551 do 750 zł
- 3) od 751 do 1000 zł
- 4) od 1001 do 1400 zł
- 5) więcej niż 1400 zł

3. Gospodarstwo składa się z:

1, 2, 3, 4, 5, 6 i więcej osób

4. Liczba dzieci pozostających na całkowitym utrzymaniu:

0, 1, 2, 3, 4, 5 i więcej

5. Gospodarstwo domowe znajduje się w:

- 1) wielkim mieście (100 tys. mieszkańców i więcej)
- 2) średnim mieście (od 10 do 100 tys. mieszkańców)
- 3) małym miasteczku (do 10 tys. mieszkańców)
- 4) na wsi

6. Wykształcenie wypełniającego (ukończone):

- 1) wyższe
- 2) średnie lub policealne
- 3) zasadnicze zawodowe
- 4) podstawowe lub gimnazjalne

7. Wiek wypełniającego:

- 1) od 16 do 29 lat
- 2) od 30 do 49 lat
- 3) od 50 do 64 lat
- 4) powyżej 64 lat